

Divadlo nová scéna

Pohľad na budovu Živnostenského domu z Kollárovhovho námestia. Pred založením Divadla Nová scéna sídlilo na prízemí jedného z traktov kino Alfa

Vznik a vývoj druhého profesionálneho divadla v Bratislave

Divadlo Nová scéna vzniklo ako prirodzená reakcia na obnovu kultúrneho života po skončení druhej svetovej vojny. S upokojením spoločenských pomerov narastal záujem obyvateľov Bratislavy a širšieho okolia o divadelné vyžitie a Slovenské národné divadlo ako reprezentatívna národná scéna nedokázalo vyhovieť požiadavkám rôznorodého obecnstva. Kompetentní kultúrni činitelia preto už v roku 1945 pristúpili k založeniu novej profesionálnej scény na pôde Slovenského národného divadla – Novej scény Národného divadla. Po prekonaní počiatočných prekážok hospodárskeho i umeleckého charakteru Nová scéna Národného divadla 30. novembra 1946 zahájila svoju činnosť slávnostnou premiérou inscenácie Shakespeareovej komédie *Skrotenie zlej ženy* v réžii Drahoša Želenského. V hereckom kolektíve mali zastúpenie predovšetkým členovia Slovenského národného divadla, ale aj herci z iných slovenských divadiel a ochotníci. Organizovaní boli v 30-člennom činohernom súbore a 17-člennom súbore hudobnej komédie.

Nová scéna ND

Divadelná sezóna 1946-1947

Deň	Termín	Prezentácia	Titulok
Sobota 30. novembra	Divadelný večer	SKROTENIE ZLEJ ŽENY Komédia v 3 dejoch. Napísal William Shakespeare. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra Hudobná komédia
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Nedeľa 1. decembra	Divadelný večer	ROZPRÁVKA O PÍSEMNĀCH Mia pri dŕe a 6 dejoch. Napísal Karel Vaclavík. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný.	Činohra
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Pondelok 2. decembra	Divadelný večer	SKROTENIE ZLEJ ŽENY Komédia v 3 dejoch. Napísal William Shakespeare. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Utorok 3. decembra	Divadelný večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
	Liedňový večer	SKROTENIE ZLEJ ŽENY Komédia v 3 dejoch. Napísal William Shakespeare. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Streda 4. decembra	Divadelný večer	SKROTENIE ZLEJ ŽENY Komédia v 3 dejoch. Napísal William Shakespeare. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Štvrtok 5. decembra	Divadelný večer	SKROTENIE ZLEJ ŽENY Komédia v 3 dejoch. Napísal William Shakespeare. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
Piatok 6. decembra	Divadelný večer	DVAJA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra
	Liedňový večer	ROZPRÁVKA O PÍSEMNĀCH Mia pri dŕe a 6 dejoch. Napísal Karel Vaclavík. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný.	Činohra
Sobota 7. decembra	Divadelný večer	ROZPRÁVKA O PÍSEMNĀCH Mia pri dŕe a 6 dejoch. Napísal Karel Vaclavík. Postavy E. A. Štúra a M. M. Ochopec. Režia Viktor Žitný.	Činohra
	Liedňový večer	ŽENBA Hudobná scéna v 3 dejoch. Napísal M. M. Ochopec. Usporiad. Ladislav Vrátnik. Hudobná spolupráca Ján Čukaj. Kostýmy Janina Kriš. Režisérka Júlia Štúra.	Činohra

Prvá predstavenie od 30. novembra 1946

Prvá predstavenie pred slávnostným predstavením v Divadle od 9. do 13. a od 15. do 17. hod. ♦ V nedeľu a vo sobotu od 9. do 11:30 a od 15. do 17. hod.
 Tickety č. 7429. ♦ Zmluvné predstavenia sa praxe dodávajú. ♦ Za predstavenie prístup do Velebita nie je dovolený.

Prvý programový plagát Novej scény Národného divadla k divadelnej sezóne 1946/1947

V roku 1951 zasiahli nové divadlo prvé organizačné zmeny, ktoré znamenali zrušenie činoherného súboru a odchod časti umelcov späť do činohry SND a premenu súboru hudobnej komédie na Operetu Národného divadla, neskôr činnú pod názvom Spevohra Novej scény. V tomto období sa zo zvyšných umelcov začal stvárňovať nový súbor, ktorého repertoár bol určený pre deti a mládež. V rokoch 1951 – 1953 pôsobil pod názvom Mládežnícky súbor Národného divadla, neskôr ako Nová scéna mladého diváka (1953 – 1954) či Nová scéna, činohra pre mládež (1954 – 1960) až napokon od roku 1960 sa ustálil názov Nová scéna.

Prelomovým bol pre Novú scénu rok 1954, keď sa definitívne odčlenila od Národného divadla a pod vedením prvého a zároveň najdlhšie pôsobiaceho riaditeľa Jána Kákoša (1954 – 1970) začala pôsobiť ako dvojsúborové divadlo. V roku 1971 významným spôsobom ovplyvnil organizáciu, ale predovšetkým umeleckú činnosť Novej scény príchod mladých hercov z činohry Divadla na korze (1968 – 1971). Poetický súbor zrušeného Divadla na korze pôsobil najskôr ako samostatná Poetická scéna, ale v roku 1976 bol rozhodnutím Ministerstva školstva a kultúry Slovenskej socialistickej republiky pričlenený k Novej scéne, ktorá tak až do roku 1990 fungovala ako trojsúborové divadlo tvorené činohrou, spevohrou a poetickým súborom.

Po zmene spoločensko-politických pomerov v novembri 1989 sa Nová scéna opätovne reorganizovala. V roku 1990 znova ožila idea Divadla na korze v novozriadenom Divadle Korzo '90, od roku 1993 Divadlo ASTORKA Korzo '90, do ktorého odišli najvýznamnejší predstavitelia činoherného súboru Novej scény. Na konci sezóny k 30. júnu 1990 zanikol Poetický súbor Novej scény a jeho členovia sa začlenili do činoherného súboru Komorná činohra a do novovzniknutej Komédie Novej scény. Na prelome rokov 1999 a 2000 pristúpilo vedenie Novej scény k zlúčeniu činohry a spevohry a vytvoreniu jedného Hudobno-dramatického súboru Novej scény.

František Dibarbora ako Ivan A. Chlestakov v hre Revízor (1950)

Od kinosály k moderným divadelným priestorom

Sídлом novozaloženej Novej scény Národného divadla sa v roku 1946 stali upravené priestory bývalého kina Alfa v budove Živnodomu na Kollárovom námestí. Objekt bol postavený v rokoch 1929 – 1930 podľa projektu architekta Klementa Šilingera, ktorý v roku 1928 vyhral súťaž vyhlásenú na výstavbu Živnostenského domu. Polyfunkčná budova Živnodomu mala slúžiť predovšetkým prevádzkovým potrebám živnostenských organizácií, ale zároveň poskytovala bytové priestory a v objekte boli zriadené i obchody, reštaurácia, kaviareň a sála s javiskom využívaná spočiatku ako ľudové kino Alfa. V roku 1972 získala činohra Novej scény, už rozšírená o hercov zrušeného Divadla na korze, druhé javisko, tzv. Štúdio Novej scény, v zrekonštruovanom priestore bývalej kaviarne Astória na Suchom mýte. Divadelné priestory v budove „Astorky“ boli pôvodne určené pre činohru Divadla na korze a po jeho likvidácii boli pridelené Novej scéne. Zlúčením s Poeticou scénou v roku 1976 nadobudla Nová scéna aj ďalšie priestory bývalého Divadla na korze v historickej budove na Sedlárskej ulici. Počnúc divadelnou sezónou 2013/2014 začala Nová scéna využívať na uvádzanie divadelných predstavení aj priestory kaviarne Olympia.

Vývin a formovanie umeleckej tvorby

Hoci Nová scéna vznikla ako súčasť Slovenského národného divadla ešte pred prevzatím moci Komunistickou stranou vo februári 1948, v nasledujúcich štyroch desaťročiach musela svoju umeleckú tvorbu plne podriaďiť kultúrnej politike socialistického štátu. Do istej miery slobodnejší umelecký prejav si mohla herecká obec dovoliť len v atmosfére spoločenského odmäku 60. rokov. Napriek ideológii pevne stanoveným mantinelom Nová scéna výrazným spôsobom zasiahla do formovania bratislavského divadelníctva a prispela k jeho rozvoju a diferenciacii, a to najmä repertoárom činohry a uvádzaním hudobných komédií.

Umeleckú tvorbu Novej scény počas jej existencie formovali jednak skúsení tradične, ale i moderne až experimentálne orientovaní režiséri a jednak herecký kolektív nabitý výraznými divadelnými i televíznymi osobnosťami ako František Dibarbora, Ladislav Chudík, Ivan Krivosudský, Ivan Mistrík a neskôr Július Satinský, Milan Lasica, Magda Paveleková, Zita Furková, Stanislav Dančiak, Marián Labuda, Milan Kňažko či Zuzana Kronerová.

Milan Lasica a Július Satinský v komédii Strašne ošemetná situácia (1978)

Marián Labuda v úlohe Klagína v divadelnej inscenácii Fenoméni (1980)

Činohra uvádzala najmä svetovú klasiku, ale nebála prezentovať aj moderne spracovanú pôvodnú tvorbu, na ktorú bežný divák v našich podmienkach ešte nebol zvyknutý. Kým v prvej polovici 50. rokov sa zameriavala na tvorbu pre detského a mladého diváka, v druhej polovici 50. rokov sa čoraz častejšie objavovali v programe divadla hry pre dospelých. Koncom 50. rokov sa vrátila k pôvodnej idey vytvorenia druhej, alternatívnej bratislavskej činohry, priťahujúcej program pre široké publikum, pričom 60. roky umožnili divadlu zamerať sa na spoločensko-kritické inscenácie oslovujúce aj náročnejšieho diváka. Spevohra v prvých rokoch existencie Novej scény uvádzala len tzv. hudobnú komédiu a od roku 1951 klasickú i súčasnú operetu. V 60. rokoch sa postupne začal v produkcii spevohry udomáčňovať i muzikál. Základný vplyv na umelecké smerovanie Novej scény mal na začiatku 70. rokov príchod hercov zrušeného Divadla na Korze. V 80. rokoch sa umelecká produkcia spevohry i činohry začala postupne vymaňovať spod vplyvu ideológie, čo súviselo s postupným uvoľňovaním pomerov v sovietskom bloku. Viaceré organizačné zmeny po udalostiach roku 1989 vyústili napokon do vytvorenia jedného súboru hudobno-dramatického charakteru, ktorý sa špecializuje na uvádzanie modernej muzikálovej tvorby a v súčasnosti ponúka divákovi pôvodné slovenské i svetoznáme muzikály, operetu a pre najmenších divákov hudobné rozprávky.

Valihrach (Vladimír Kostovič) z inscenácie pre deti Alenka v ríši divov (1979)

RAPAČOVA

Kostýmový návrh Judity Kováčovej pre hlavné postavy Grófsky a Grófa Almaviva v inscenácii Figarova svadba (1980)

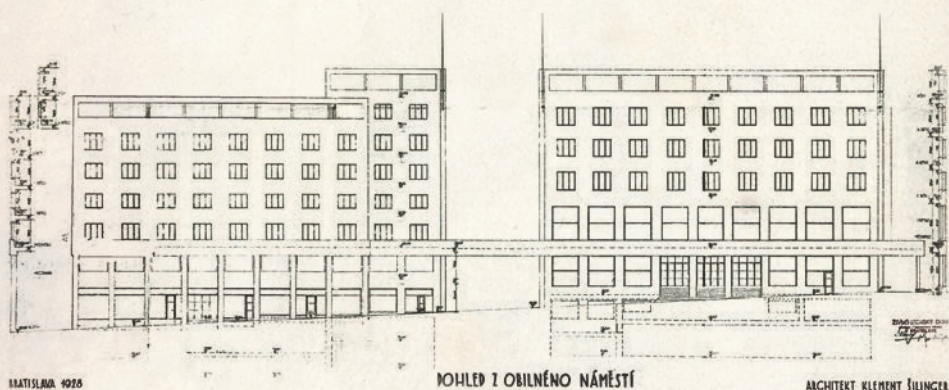
Divadlo Nová scéna uviedlo počas viac než 70-ročnej existencie na svojich doskách množstvo divácky úspešných a kritikmi oceňovaných svetových i pôvodných inscenácií ako *Skrotenie zlej ženy*, *Bratia Karamazovci*, *Statky – zmätky*, *Figarova svadba*, *Alenka v ríši divov*, *Noc v Benátkach*, *My Fair Lady*, *Hello, Dolly!*, *Fidlikant na streche*, *West Side Story*, *Revízor*, *Cyrano z predmestia* či *Cigáni idú do neba*.

Magda Pavečková stvárnila nádejnú nevestu Figara Marcelínu v hre Figarova svadba (1980)

Zoznam riaditeľov:

1954 – 1970 Ján Kákoš
1970 – 1977 Dalibor Heger
1977 – 1982 Karol Vlach
1982 – 1985 Viliam Polónyi
1985 – 1990 Ladislav Podmaka
1990 – 1996 Ľubo Roman
1996 – 1998 Dušan Jarjabek
1998 – 2001 Marek Ťapák
2001 – 2002 Andrej Hryc
2002 – 2006 Wanda Hrycová
2006 – 2007 Miloš Pietor
2007 – 2011 František Javorský
2011 – 2015 Juraj Ďurdiak
2015 až po súčasnosť Ingrid Fašiangová

Zdroje fotografií a dokumentov:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Bratislave, Divadlo Nová scéna
Dokumentácia Divadelného ústavu
<https://www.register-architektury.sk/en/objekt/196-trades-house>

